Volume III (2017)

K. TAŞDÖNER, *Anadolu'da Roma Eyaletleri: Augustus Dönemi*. İstanbul 2017. Bilge Kültür Sanat Yayınları, 216 sayfa (2 harita ile birlikte). ISBN: 9786059521017

Şenkal KİLECI

*Libri: Kitap Tanıtımı, Eleştiri ve Çeviri Dergisi'*nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılara açık, serbestçe/ücretsiz "açık erişimli" bir dergidir. Kullanıcılar, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki kitap tanıtımlarını, eleştirileri ve çevirileri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, çıktısını alabilir ve kaynak göstererek bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten kitap tanıtımları, eleştiriler ve çeviriler derginin web sitesinde (libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Volume III: Ocak-Aralık 2017) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır.

Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Atıf Düzeni: Ş. Kileci, *Anadolu'da Roma Eyaletleri: Augustus Dönemi*. Yazar: K. Taşdöner, *Libri* III (2017) 475-478. DOI: 10.20480/lbr.2017036

Geliş Tarihi: 05.12.2017 | Kabul Tarihi: 22.11.2017

Elektronik Yayın Tarihi: 24.12.2017

Editörya: Phaselis Research Project
www.libridergi.org

**K. TAŞDÖNER, *Anadolu'da Roma Eyaletleri: Augustus Dönemi.*
İstanbul 2017. Bilge Kültür Sanat Yayınları, 216 sayfa (2 harita
ile birlikte). ISBN: 9786059521017**

Şenkal KİLECI*

Eskiçağ Tarihi alanında eğitim veren Yrd. Doç. Dr. Kevser Taşdöner'in 2013 yılında "Roma İmparatoru Augustus Dönemi Anadolu: Eyaletler ve Bağımlı Krallıklar" adlı doktora tezinden üretilen bu kitap, her ne kadar Augustus Dönemi ile sınırlandırılmış bir başlıkla karşımıza çıksa da aslında Roma'nın eyalet sistemini ve politikasını içerecek kadar kapsamlıdır. Kitabın *Önsöz*'ünde (9-12) Roma'nın kuruluşu, gelişim süreci ve Augustus zamanında Roma'nın Anadolu'daki sınırına ilişkin yorumlar göze çarpmakta olup, kitabın Türkçe dilinde yazılan ilk monografik çalışma olduğu vurgulanmaktadır. *Önsöz*ü takiben yazar, eserinde kullandığı antik yazarların ad ve eser kısaltmaları ile bilimsel kısaltmaları *Kısaltmalar* (13-16) başlığı altında okuyucusuna sunmaktadır.

Roma'nın MÖ 753 yılında İtalya'dan akan Tiber Nehri kıyısında kurulmasından hareketle, önemli bazı tarihsel noktalara değinilerek, MÖ 126 yılında Asya'nın eyalet oluşuna kadar geçen süre kitabın *Giriş*'inde (17-22) genel bir Roma Tarihi anlatımı şeklinde tasvir edilmiştir. Girişi takiben yazar, kitabını dört bölüm altında incelemektedir. Caesar'ın öldürülmesinden önceki süreci ve Augustus'un *princeps* olup yaptığı reformları inceleyen birinci bölüm *Augustus: Roma'nın Princeps ve İlk İmparatoru* (23-46) adını taşımaktadır. Söz konusu süreci MÖ 40'lı yıllardan Caesar ile başlatan yazar, Augustus'un başa geçişini, aldığı yetkileri, başarıları ve evlilikleri üzerinden oluşan Iulius-Claudius Hanedanı'na kısaca değindikten sonra *Augustus'un Reformları*'nı (39-45) senato ve

* Ph.D., Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Akdeniz Eskiçağ Araştırmaları Anabilim Dalı, Antalya. senkalkileci@gmail.com

senatörler, sosyal yaşam, evlilik ve hukuk, askerlik ve eyalet açısından ayrı başlıklar altında birer sayfalık özetler halinde okuyucusuna aktarmaktadır.

Eserin ikinci bölümü *Genel Hatlarıyla Cumhuriyet Dönemi Roma Eyaletleri* (47-86) başlığını taşımaktadır. Altı başlıkta eyalet kavramına, eyalet yönetimine, kanunlarına ve eyaletlere yönelik yapılan *magistratus* atamalarına yer veren yazar ilkin *Roma "Provincia"sı ve "Eyalet"* (49-60) kavramlarına ayrıntılı bir açıklık getirmektedir. MÖ 753 yılında Roma'nın kurulmasının ardından gelişen *provincia* kavramının başta, bugünkü anlamıyla bir eyaletten ziyade, MÖ 241 yılında son bulan Birinci Kartaca Savaşı'nın ardından Sicilya'nın ilk *provincia* olarak belirlenip MÖ 227/6 yılında ilk *praetor* rütbeli *magistratus*'un atanmasına değin "görev-eylem alanı" olarak kullanıldığı vurgulanmaktadır. Zamanla bir gelenek haline bürünen bu görev-eylem alanı siyasi açıdan delinmeye çalışılmıştır. Yazar, başarısızlıkla sonlanan bu girişimleri *Provincia Geleneğini Bozmak Anlamında Sonuçsuz Girişimler* (60-61) başlığı altında kısaca örneklemektedir. *Eyaletlerin Kuruluşları ve Yönetimi* (61-67) konusuna MÖ 241 yılında Kartaca'nın Sicilya Adası'ndan sürülmesiyle elde edilen ilk eyalet Sicilya üzerinden değinilmektedir. Yeni kurulan bir eyalet için gönderilen *praetor* rütbeli vali ile diğer önemli bazı memuriyetlerden bahsedilmekte olup; toplanan vergiler, toprak sistemi gibi eyaletle ilişkili konulara tarihsel süreç çerçevesinde yer verilmektedir. Ancak eyaletlerdeki sistemde ortaya çıkan kötü durumlar için bir eyalet yasasının (*Lex Provinciae*) olup olmadığının kesin olarak bilinmediğini bildiren Taşdöner, eyaletlerde oluşan bazı olumsuz durumlar için çıkarılan yasaları *Eyaletlerde Kötü Yönetim ve Eyaletlerle İlgili Kanunlar* (67-78) başlığı altında örneklerle irdelemektedir. Aynı şekilde yazar, *Eyalet Valileri: Rütbe, Görev, Yetki ve Sorumlulukları'nı* (78-80) Hispania özelinde örneklen-dirmektedir. Valilerin, *promagistratus* olarak atandıklarını fakat *provincia* içerisinde birer *magistratus* yetkisine sahip oldukları konusuna, bu yetkinin sınırlarını da çizerek, *imperium* yetkileri dâhilinde kendilerine yardımcı olan memuriyetlerden (*quaestor*, *legatus*, *scriba* ve *comites* vb.) söz ederek değinmektedir. Buraya değin, bölüm başlığından da anlaşılacağı üzere, Cumhuriyet Dönemi Roma eyaletleri genel bir bakış açısıyla anlatılmaktadır. Bölümün son konuyu ise *Cumhuriyet Döneminde Kurulan Roma Eyaletleri* (81-86) oluşturmaktadır. MÖ 241 yılında Sicilya'nın eyaletleştirilmesinden başlayarak, özet şeklindeki tarihsel süreçleriyle birlikte, Augustus'un imparator oluşuna kadar yıl yıl Roma'nın Cumhuriyet Döneminde kurduğu eyaletlere yer verilmektedir.

Üçüncü bölüm *Anadolu'da Roma Eyaletleri ve Yönetimi* (87-154) başlığıyla

eserin asıl konusunu barındırmaktadır. Söz konusu bölümde ilkin *Augustus ve Anadolu Eyaletleri* (89-90) başlığı altında MÖ 27 yılında Augustus'un yapmış olduğu eyalet reformuna ilişkin genel bir bakış bulunmaktadır. Bu reform sonucu oluşturulan *Senato Eyaletleri* (90-99) ve *Augustus'un (İmparator) Eyaletleri* (99-117) ayrı iki başlık altında tanıtılmaktadır. Senato eyaletleri olan *Asia Eyaleti* (90-96) ile *Bithynia Eyaleti* (96-99) geniş bir bakış açısıyla hem Pergamon hem de Bithynia krallıklarının Roma'ya vasiyetle kalış yıllarından başlayarak kronolojik bir şekilde anlatılmaktadır. İmparator eyaletleri olan *Kilikia Eyaleti* (99-106) ile Augustus'un kurduğu ilk ve son eyalet olan *Galatia Eyaleti* (106-111) senato eyaletlerinde olduğu gibi geniş bir anlatıyla okuyucuya sunulmaktadır. Özellikle eyaletlerin tarihsel süreçlerine ve bu süreç içindeki sınır değişimlerine ayrıntılı olarak yer verilmektedir. *Eyaletlerin Yönetimi*'nin (111-117) ise senato tarafından atanan valilerce idare edildiğine, ancak Augustus'un da imparator eyaletlerine eski *consul* ve *praetor*'lar arasından seçtiği devlet adamlarını *legatus Augusti propraetore* olarak atadığına değinilmektedir. Senato tarafından atanan *Eyalet Valileri* (117-123) ile *Vali Yardımcıları*'nın (123-128) görev süresi bir yıl olarak belirlenmiş olmasına karşın *legatus Augusti propraetore* olarak imparator tarafından yapılan atamalarda belirli bir süre sınırlamasına gidilmediğine değinen yazar, Asia Eyaleti'ndeki valilere ilişkin bir takım bilgileri de eserinde detaylıca açıklamaktadır. *Eyaletlerde Adli İşler* (128-142) Cumhuriyet Dönemi'nde olduğu gibi Augustus Reformundan sonra da eyalet valilerince yürütülmüştür. Mahkemeler ise kentlerde kurulan *conventus*'lar vasıtasıyla yapıldı. Bu hususta, mahkemenin kurulacağı kent ile bu kentin bağlı olduğu bölgeye (*Conventus Iuridicus*) örnek olarak Asia Eyaleti verilmiş olup, bu eyalette kurulan *conventus*'lara ilişkin önemli bazı açıklamalara yer verilmiştir. Augustus'un yaptığı bir diğer reform da orduları kendine bağlamaktı. *Eyaletlerde Roma Garnizonları* (142-147) başlığı altında Anadolu'daki eyaletlerin *inermes* (garnizonsuz) oluşundan bahseden yazar, çoğunlukla Augustus'un kurduğu ilk ve son eyalet olan Galatia'yı başat örnek olarak benimseyerek eyalette yer alan lejyonlar ile yardımcı birlikler hakkında bilgi vermektedir. Eyaletle ilgili önemli bir diğer durum ise *Vergiler ve Vergi Mültezimleri*'dir (147-153). Söz konusu başlık altında Roma'nın, vergi sistemini Syrakusai kralı Hieron'un düzenlemesinden aldığı, ödenen vergi çeşitleri ve Asia Eyaleti vergi/gümrük istasyonlarına ilişkin veriler derlenmiştir.

Eserin son ve dördüncü bölümü *Kentler, Koloniler, İmparator Kültü ve Koi-*

nonlar (155-193) başlığını taşımaktadır. *Kentler ve Kentleşme* (157-174) konusunda Augustus Dönemi'ndeki özgür kent statüsündeki kentlere ve Augustus'tan çeşitli nedenlerle yardım gören kentlere ilişkin veriler eyaletlere göre ayrıntılanmıştır. Aynı zamanda hem Caesar hem de Augustus tarafından kurulan *Koloniler* (174-177) aldıkları yeni adlarıyla belirtilmiş olup, bazı kolonilerin yönetimindeki unsurlara değinilmektedir. *Roma ve Augustus Kültü* (177-184) başlığı altında tanrısallaştırılan Caesar'ın yanı sıra Actium Savaşı sonrasında adına tapınaklar dikilen Augustus'un imparator kültüne değinilmektedir. Aynı şekilde hangi kentlerde Roma, hangi kentlerde Augustus ve hangilerinde Roma ve Augustus kültünün olduğu ve hangilerinde bu kültlere ilişkin tapınakların var olduğu üzerine yorum ve araştırmalar yapılmıştır. Eyaletlerde yer alan *koinon*ların işlevine, bu *koinon*ların memurlarına ve söz konusu memurların görev tanımları ile görev sürelerine *Eyalet Koinonları* (184-193) başlığı altında yer verilmektedir.

Son bölümü takiben biri Augustus Dönemi Roma İmparatorluğu'nu, diğeri Augustus Dönemi Anadolu'daki Eyaletleri gösteren iki harita (194-197), bir Bibliyografya (198-211) ve bir Dizin (212-216) ile eser sonlandırılmıştır.